

## MİLLÎ MÜCADELE'DE ANADOLU KADINLARI MÜDAFAA-İ VATAN CEMİYETİ

ANADOLU KADINLARI MÜDAFAA-İ VATAN CEMİYETİ'NİN PADİŞAHA,  
İSTANBUL HÜKÜMETİ'NE, BAZI KURULUŞLARA VE YABANCI DEVLET  
TEMSİLCİLERİNE GÖNDERDİĞİ YAZILAR

Prof. Dr. BEKİR SITKI BAYKAL

1919 yılı sonlarında Sivas'ta kurulan "Anadolu Kadınları Müdafaa-i Vatan Cemiyeti", Millî Mücadele'deki faaliyetleri arasında zaman zaman Padişah'a, Sadrazam'a, Dahiliye Nazırı'na ve bazı kuruluşlara telgraflar çekerek yurdumuza ve milletimize karşı yapılan haksızlıkların düzeltilmesi amacıyla gerekli girişimlerde bulunulmasını istemiş, bu arada yabancı devlet başkanlarına, İstanbul'daki İtilâf Devletleri temsilcilerine de protestolar göndermiştir.

Bu yazımızda Anadolu Kadınları Müdafaa-i Vatan Cemiyeti'nin Padişah'a, İstanbul Hükümeti'ne, bazı kuruluşlara ve yabancı devlet temsilcilerine gönderdiği yazı ve protestoları sunuyoruz\*.

### I

*Anadolu Kadınları Müdafaa-i Vatan Cemiyeti üyelerinin Padişah'a çektikleri, Cemiyetin amacını açıklayan ve yurdumuza karşı yapılmakta olan haksızlıkların düzeltilmesi için hükümetçe gerekli girişimlerde bulunulmasını isteyen 28 Kasım 1919 tarihli telgraf:*

Eb-i müşfikimiz Halife-i zî-şanımız Efendimiz Hazretlerinin hak-i pâ-y-ı  
meâli-ih tivây-ı Hümayunlarına

Sivas'ın İslâm kadınları bugün içtima ederek Numune Mektebinde mevlid-i şerif-i Hazret-i Nebevî kıraatını ve tezayüd-i ömr ü ikbal-i Hazret-i Hilâfetpenâhî ed'ye-i ma'rûzasının edasını müteakip, mütarekeden beri memleketimizin duçar olduğu tarizat ve tecavüzât-ı hak-şikenânen meyûs ve müteessir olarak öteden beri bütün dünyaya hürriyet ve adalet vaat eden Düvel-i İtilâfiyenin mümessillerine müracaatla, hukuk-ı meşruamızın tanınması ve şimdiye kadar yapılan haksızlıkların bir an evvel

\* Cumhurbaşkanlığı Atatürk Arşivi, Kutu: 2-3, Dosya: 1, Fihrist: 22

tamiri esbabının istikmâli talep ve rica edilmiş olduğundan hükümet-i seniyyelerinin de teşebbüsat-ı lâzımede bulunarak bu maksadın bir an evvel husûlüne sarf-ı mesai eylemesi hususunun emrû ferman buyurulması südde-i seniyye-i Hazret-i Şehriyarîlerine yüz sürerek arz ve istirham eyleriz Efendimiz Hazretleri.

28 Teşrin-i sanî 1335

Anadolu Kadınları Müdafaa-i Vatan  
Cemiyeti Efrâdı

## II

*Anadolu Kadınları Müdafaa-i Vatan Cemiyeti üyelerinin Sadrazam'a ve Dahiliye Nezaretine aynı anlamda çektikleri 28 Kasım 1919 tarihli telgraf:*

Huzur-ı Sâmi-i Sadaret-penâhîye-Dahiliye Nezaret-i Celilesine

Sivas'ın İslâm kadınları bugün içtima ederek Numune Mektebinde mevlid-i şerif-i Hazret-i Nebevî kıraatını ve izdiyâd-ı ömr ü ikbal-i Hazret-i Hilâfetpenâhî duasını müteakip mütarekeden beri memleketimizin duçar olduğu tarizat ve tecavüzat-ı hak-şikenânedен müteessir ve meyûs olarak, öteden beri bütün dünyaya hürriyet ve adalet vaat eden Düvel-i İtilâfiye mümessillerine müracaatla hakk-ı meşrûamızın tanınması ve şimdiye kadar yapılan haksızlıkların bir an evvel tamiri esbabının istikmâli talep ve rica edilmiş olduğundan hükümet-i Seniyyenin de teşebbüsat-ı cedîdede bulunarak bu maksadın bir an evvel husûlüne sarf-ı mesai eylemesi arz ve istirham ve bize ümit verecek emr-i cevabilerine intizar eyleriz.

28 Teşrin-i sâni 335

Anadolu Kadınları Müdafaa-i Vatan  
Cemiyeti Efrâdı

## III

*Anadolu Kadınları Müdafaa-i Vatan Cemiyeti üyelerinin İstanbul'daki Amerika, İngiltere, Fransa ve İtalya siyasi temsilcilerine çektikleri, yapılan haksızlıkların düzeltilmesini isteyen 28 Kasım 1919 tarihli telgraf:*

Dersaadet'te Amerika, İngiltere, Fransa ve İtalya Mümessil-i Siyasîliği  
Cânib-i âlisine

Sivas'ın umum İslam kadınları bugün içtima ederek işbu telgrafname-mizle sizlere, milletlerin hukukunu ve cihanın sulh u müsâlemetini temin için harp ettiklerini ilân etmiş olan İtilâf Devletlerinin mümessillerine hitap

etmeğe karar verdik. Resmî vazifenizden mâada insanlığınız bu hitabımızın milletlerinize, devletlerinize îsâl ve iblâğını tekeffül eder ümidindeyiz. Bugüne kadar milletimizin mütevlî kararlarına rağmen medenî Avrupa ve Amerika efkâr-ı umumiyesinin vatanımızda vukua getirilmekte olan fecâyıya atf-ı ehemmiyet etmedikleri anlaşılıyor. Vicdan-ı beşeri sızlatan, binlerce yetim ve öksüzü ağlatan vâki-i hâzıradan bu medenî ve münevver milletler vicdan azabı hissetmek istemiyorlar mı? Mütareke akdolunduğu günden beri milletimiz hakkında reva görülen hak-şikenlikler, tarih-i milelde nadir tesadüf olunur dereceyi geçmiştir. Ekseriyet-i kahiresi Türk ve İslâm olan İzmir, Antalya, Urfa, Maraş, Ayıntap gibi, vatanımızın en aziz aksamı işgal olunduktan başka ahd üzerine silâhını bırakmış olan masum milletimizin boğazlanması, şeref ve namusunun pâymâl edilmesi arzu olunuyor. İzmir'den vahşi ve zalim Yunanlıların ihracıyla işgal sahasında kalmış olan kardeşlerimizin tahlîsine ve Yunan vahşetinden kaçmış ve bugün karlar, çamurlar üzerinde aç, sefil, çıplak ölüm ile pençeleşmekte bulunan zavallı muhacirlerimizin yurtlarına avdetlerine intizar ediyorduk. Halbuki maattessüf devletlerinizin ve cümlelentin gözleriniz önünde Yunanlıların şedit tarizler icrasıyla oradaki kardeşlerimizi imhaya çalıştıkları görülüyor. Fransızlar Mütarekeyi müteakip Adana havalisini adl ü hak ve insaniyete mugayır olarak işgal etmiş olmakla iktifa etmeyerek ahiren Maraş, Ayıntap, Urfa'da İngilizlerin tatbik ettikleri bir haksızlığı ihyâ ile buralarını işgal ve milletimize karşı görülen tecavüzat ve itisafâtda fiilen zî-medhal olduklarını gösterdiler. Günden güne artmakta olan haksızlıklar, zulümler karşısında biz İslam kadınları da erkeklerimizle bir safta vatanımızı, istiklâlimizi, din ve namusumuzu muhafaza ve müdafaa için her türlü fedakârlığı kabule ahd u peymân eyledik. Fakat öyle ümit ediyoruz ki Avrupa ve Amerika'nın hür ve medenî milletleri kendi tarihlerini de şâibedâr edecek olan bu badire-i uzumâyı sebebiyet vermeden, hak ve adlin icabatını ifaya müsâraat edeceklerdir. Yine pek ziyade ümit ediyoruz ki zat-ı âli-i asilâneleri de bizim şu muhik kararımızdan müteessir olarak bütün dünyaya hürriyet ve adalet vaat eden devletlerinize bu hakikatleri lâzımı veçhile anlatacaksınız. İşte bu emniyye ile ihtiramât-ı mahsusamızı takdim eyleyerek bir an evvel icraat-ı âdilâneye intizar eyleyiz.

28 Teşrin-i sanî 335.

Anadolu Kadınları Müdafaa-i Vatan  
Cemiyeti Efrâdı

## IV

*Kilis'te Fransız tabur komutanının yayınladığı sert bir bildiri üzerine Melek Reşit ve Şefika Kemal imzalarıyla Sadaret'e ve Dahiliye Nezareti'ne çekilen ve bu vahşice davranışa engel olunmasını isteyen, yoksa ister istemez ulusal görevin yapılması zorunda kalınacağını bildiren 24 Aralık 1919 tarihli telgraf:*

Huzûr-ı Sâmi-i Sadaretpenâhiye Dahiliye Nezaret-i Celilesine

Adana vilâyetimizin Kilis kasabasında Fransız tabur kumandanının ahaliye hitaben neşreylediği beyannamede üzerinde revolver bulunan bir adamı bilâsual kurşuna dizeceğini ve bir kargaşalıkta yaralanacak bir Fransız neferine mukabil ahaliden kura ile intihap olunacak iki kişiyi kurşuna dizeceğini ve hükümet-i Osmaniye memurlarının hakk-ı idare ve hâkimiyetlerini iskat eylediğini ve sokakların bomba, mitralyöz ve gazlı obüslerle süpürüleceğini derç ve bu suretle kurûn-i vustâda bile emsali görülmeyen bir hareket-i vahşiyane cüret edeceğini bu beyannamesiyle ilân eden mezkûr kumandanın ilaveten muvakkat bir işgali hükümet memurlarının hâkimiyetlerini iskat ile istilaya çevirmiş bulunduğunu Dersaadet'teki İtilâf mümessilleri nezdinde protesto eyledik. Hükümet-i Seniyyenin bu babda teşebbüsât-ı cedîdede bulunarak Kilis kuvve-i işgaliyesi kumandanının bu beyannamesinin hemen geri alınması ve orada kemâ-kân Osmanlı memurlarının hâkimiyetlerinin idamesi hususuna bezl-i makderet olunması, aksi takdirde vazife-i milliyemizin bütün icabâtıyla bizzarûr ifasına azmedileceği marûzdur.

24 Kânun-ı evvel 335

Anadolu Kadınları Müdafaa-i Vatan Cemiyeti Reis-i evveli  
Melek Reşit

Kâtibe-i Mesûle Şefika Kemal

## V

*Melek Reşit ve Şefika Kemal imzalarıyla, Kilis'teki Fransız işgal kuvvetleri komutanının davranışını protesto etmek üzere, Amerika, İngiltere, Fransa ve İtalya devletlerinin İstanbul'daki temsilcilerine çekilen 24 Aralık 1919 tarihli telgraf:*

Dersaadet'te İngiltere, Fransa, Amerika, İtalya Devletlerinin Mümessil-i Siyasîliği canib-i âlisine,

Adana vilâyetimizin Kilis kasabasındaki Fransız kuvve-i işgaliyesi kumandanının ahali-i mahalliyeye hitaben neşr ve ilân ettiği beyannamenin elimize geçen bir suretini aynen zire derç ile nazar-ı ittilânınıza arz ediyoruz.

1- Ne için taşıdığını bile tahkike lüzum görmeksizin üzerinde bir revolver bulunan bir adamın bilâsual ve cevap kurşuna dizilmesi.

2- Bir kargaşalık zuhûrunda telef olacak veyahut yaralanacak bir Fransız neferine mukabil, yerliden iki adamın kurşuna dizilmesi ve bunların da kura ile intihabı.

3- Hükümet-i Osmaniye memurlarının hakk-ı idare ve hâkimiyetlerinin iskâtı.

4- Sokakların mitralyöz, bomba ve gazlı obüslerle süpürülmesi gibi tedâbir-i zecriye, doğrusu kurûn-ı vustâda bile emsali görülmemiş vahşetlere benzer şeyler olduğu gibi bugüne kadar Afrika içlerindeki vahşilere bile tatbik edilmemiş bir muamele-i gayr-ı insanî olmasına ve asırlardan beri şanlı bir tarihe, kadim bir medeniyete sahip olan Müslümanlara karşı şu yolda muamele edilmesi, Müslümanların Afrika vahşilerinden de aşağı tutulmakta olduğu fikrini hasıl etmekte bulunmasına mebnî garp medeniyetinin henüz bizim vakıf olmadığımız yeni bir usûl-i işgal ve idaresi bundan ibaretse bu cihetin bütün dünyaya ilânını rica ve aksi halde Avrupa ve Amerika'nın hür ve medenî tanıdığımız milletleri nezdinde mezkûr beyannameyi şiddetle protesto ederiz.

24 Kânun-ı evvel 335

Kâtibe-i mesûle  
Şefika Kemal

Anadolu Kadınları Müdafaa-i Vatan Cemiyeti  
Reis-i evveli Melek Reşit

## VI

*Erzurum İslâm Kadınlarının İstanbul'daki İtilâf Devletleri temsilcilerine ve Amerika Ayanına gönderdikleri protesto telgrafı:*

Erzurum vilâyetinin 23 Kânun-ı evvel 335 tarihli şifresi mahlûlûdür.

C. 29 Teşrin-i sâni 335 ve 192 numaralı şifreye numara iki. Erzurum İslâm kadınlarının Muradiye nam câmi-i şerifte içtima ederek mevlid-i nebevînin kiraatını müteakip merkez İnas Mektebi müdiresi Faika Hakkı Hanım tarafından nutuk iradından sonra, Sadaret-i uzmâ ile Dahiliye Nezaretine ve Dersaadet'te Düvel-i İtilâfiye mümessilleriyle Amerika Ayanına keşide etmiş oldukları telgraf sureti ber vech-i zîr arz olunur.

## Suret

Avrupa devletlerinin adalet ve insaniyetin hâdimi olduklarına sarsılmaz bir itikat ve kanaatimiz vardı. Zevçlerimizin, biraderlerimizin ve oğullarımızın da sizin gibi en kadim ve kıymetdar dostlarımızla harbe iştirakleri cây-ı bahs ve nazar ise de bunun kendi arzularıyla (değil), bir tesir tahtında cebren ve kerhen vukubulduğu cihetle masumiyetleri tabiidir. Mütarekeden sonra Avrupa medeniyetinin sayısız cerihalarımızı saracağına kaail olmuş iken hâlâ sulh akdolunmadığı gibi, İzmir'den başlayarak İzmir, Antalya ve Urfa ve Maraş'ta dahi biz Osmanlılar haklarında zalimane ve gaddarane muamelâtın envai tatbik ediliyor. Kollarımızı bağlayarak gözlerimizin önünde baltalarla evlâtlarımızın kanlarını akıttıkları, erkeklerimizi bir araya toplayarak ateşle yaktıkları, kadın ve çocuklarımızdan pek çoklarının azay-ı mühimmelerini katederek mürde bıraktıkları, memleketimizi viraneliğe çevirdikleri, sizlerin tahkikatınızla bil-etraf anlaşmış iken biz Osmanlılara insafınızı çevirmeyerek elan o gibi canileri himaye ve vikaye etmek teşebbüsünü anlamıyoruz. Medeniyetle kabil-i telif olmayan yabancılığınız bizim size olan hürmetimizi ihlal etmedi. Medeniyet, vahşeti izale içindir. Yoksa zat-i âlileri gibi necip ve refik ecanib mensubunun bu gayr-ı mülâyım ahval ile rencide ederek hürmetimizi haleldar etmeğe çalışmalarına akıl erdiremiyoruz. Tazyikin son raddesi izhâr-ı hak için vesait-i mevcûdeye müracaatı intaç eder. Ümmit varız ki anın vicdanlarına kandan derya olan memleketimizin son felâketinin mesuliyetini kabul etmek zilletinde bulunmazlar. Bundan sonra olsun biz Osmanlıları ifna ve imha ile zevkıyab olmak işine muhalefet lütfunda bulununuz. İnsaniyet de bunu icap eder. Mütareke, tarafeyn-i âkkıdeynin olduğu yerde tevakkuf için bir yemin demektir. Bunun akdinden sonra bir kısım mülkümüzün işgali nasıl tecvîz buyuruldu ve hangi hak ve salâhiyet buna müsait oldu. Wilson cenapları, ekseriyetin hukuku ekalliyetin efrad-ı ahaliye feda edilemez, diyorlar. İngilizlerle Fransızlar ve İtalyanlar da ilhaksız, tazminatsız sulh akdedeceklerini kâinata ilân ediyorlardı. Söz, insaniyetlerinin hakk-ı tabiîsi, izzet-i nefistir. Daha doğrusu namustur. Namus ise ayaklar altına alınmaz, mevki-i ihtiramda tutulur. Biz Erzurum muhiti, Düvel-i Mütelifenin namuslara müdahaleyi menedeceklerine kaniiz. Bu ciheti, medenî adaletin, şefkat ve insaniyetin timsali olan İtilâf Devletlerinin nazar-ı dikkatlerine arz ile mevcudiyet ve istiklâlimizi muhafazaya kâfi, insanlığa lâıyk devamlı bir sükûnun temini esbabını ihzar buyurmalarını insaniyet namına rica ederim.

## VII

*Anadolu Kadınları Müdafaa-i Vatan Cemiyeti'nin, kimi İstanbul gazetelerinde yayınlanan zararlı yazılara son verilmesi için Osmanlı Matbuat Cemiyeti'ne gönderdiği telgraf:*

## İstanbul'da Osmanlı Matbuat Cemiyet-i Muhteremesine

İsimleri, meslekleri, maksatları ve sahib-i imtiyazlarının, müdir-i mesullerinin, muharrirlerinin şahsiyetleri herkesçe malûm olan iki üç gazetenin hayat ve memmat mücadelesinde bulunduğumuz şu an-ı mühimde bütün millet-i necîbe-i Osmaniye'yi vahdet dairesinde harekete davetle memleketi kurtarmak için umuma nesâyih-i vatanperverânede bulunacakları yerde, sükûtu ihlal, sade dilânı iğfal, ahlak-ı umumiyeyi ifsât edecek neşriyat-ı nifakcuyanede bulduklarını görüyor ve işitiyoruz. Memleketimizi düşmanlar taksime çalışırken onlara manen, maddeten yardım eden memleketin bu hayırsız evlâtlarını kadın kalbi ile telin ediyoruz. Bu gazetelerde yazılanlarla yazanlardan nefret etmeyen hakikî bir Türk, bir Müslüman tasavvur edemeyiz. Bu efendiler acaba ne istiyorlar? Memleketimizin en mühim, en güzel aksâmının işgal altında, dindaşlarımızın zulüm ve istibdat içinde inlediklerini bilmiyorlar mı? Bu efendiler, agraız-ı şahsiye ile uğraşacaklarına, ortalığa nifak, fesat tohumu saçacaklarına memleketin uğradığı bu felâkete karşı bir tedbirleri varsa onu söylesinler; yok ise memleketi badireden kurtarmak isteyen birtakım erbâb-ı hamiiyeti şu İttihatçı imiş, diğeri İtilâfçı imiş diye şaibedar etmekte memlekete, hatta kendilerine ne fayda olduğunu bir türlü anlayamıyoruz. Yalnız anladığımız, bildiğimiz bir şey varsa biz, bu İttihatçıdır, şu İtilâfçıdır propagandalarını artık dinlemiyoruz ve dinleyemeyiz. İttihatçı da, İtilâfçı da bu memleketin evlâdıdır. Elverir ki bunlar memleketi sevsin ve bu memleketin evlâdı olduğunu unutmasın, vicdanını milyonlar pahasına satmasın. İyi bilinmelidir ki birkaç alçak İttihatçı için memleketin bütün güzide evlâtları lekelenemez. Bugün Anadolu ahali, kadın erkek cümlemiz fırka isminden bile nefret ediyoruz. Çünkü artık tefessüh etti. Bizler fırka falan istemediğimiz gibi birkaç kişinin hırka kavgasına da memleketimizi feda edemeyiz. Anadolu fırka istemiyor ve istemeyecek. Fakat evvelce firkalara mensup olan namuslu vatandaşları İttihatçıdır, İtilâfçıdır diye feda edemeyiz. Biz bugün bütün Anadolu'nun müdafaa-i hukuku namına toplanmış kadın ve erkekten mürekkep bir kitle halinde memleketlerimizin müdâfileri'yiz. Bunu bilsinler. Eğer bu efendilerin maksatları her teşebbüs-i hayrı akamete mahkûm eylemek, memlekette hiç namuslu adam

bulunmadığını ilân eylemekten ibaret ise irtikâp ettikleri şu hal millet, memleket namına bir cinayettir. Tarihten korksunlar! Avrupahlılar, bir memlekette intişar eden gazete o memleket ahalisinin efkâr-ı umumiyesini temsil eder itikadındadırlar. İşte bağırarak söylüyoruz ki bu efendilerin neşriyatını bütün kalbimizle protesto ediyoruz. Millet-i Osmaniyenin kitle-i vahide halinde memleketlerini kurtarmak için çalışmasını istiyoruz. Harpte en ziyade felâket çeken biz zavallı Anadolu kadınları beş senedir bu harbe evlâtlarımızı, kocalarımızı, kardeşlerimizi memleketin müdafaası için verdik; kendimiz toprak kazdık, öküzlerin yerine saban çektik, sahne-i harpte sırtımızda askerimizin erzakını taşıdık, taş taşıdık. O efendilerin hanımları gibi, paşa babalarımızdan kalan Büyükada'daki köşklerimizde, Şişli'deki konaklarımızda zevçlerimizle karşı karşıya oturup zevk etmedik. Ve şimdi de zevçlerimizin bol bol, kolay kolay kazandıkları paralarla tuvaletler yaparak otomobillerde gezmiyoruz. Verdiğimiz kurbanlara gözyaşları döküyoruz. Ve onların ruhunu şad etmek için elimizde kalan bu mübarek toprakların müdafaası yolunda erkeklerimizle beraber feday-ı cana azmettik. Bu efendiler damarlarında Türk ve Müslüman kanı varsa memleketin selâmeti namına rica ediyoruz, sükût etsinler. Eğer sükût etmeyip böyle ahlâksızca neşriyatlarında devam edecek olurlarsa gazetelerine boykot yapacağız. Gazetelerini okumadığımız gibi memleketlerimize de katiyyen sokmayacağız. Ve buna suret-i katiyyede muvaffak olacağız. Bizi buna mecbur etmesinler. Çünkü ne olursa olsun bir İslâm gazetesi hakkında boykot yapmak vicdanımıza ağır gelecek ve izzet-i nefsimize dokunacak. Fakat ne yapalım! Bir de gazetelerde gördüğümüze nazaran Hürriyet ve İtilâfa mensup mebusları Merkez-i Umumî istifaya davet ediyormuş. Bundaki maksat nedir? Bittabi uzak yerlerdeki mebuslar geç gelebilecekler, bir kısmı da bu suretle istifa ettirildiği takdirde sulh konferansının kararından evvel ekseriyet hasıl olamayarak Meclisin içtima edememesini temin etmekten başka ne fikre mahmûl olunabilir? Şu halde bu felâketin müsebbipleri de memlekete bu nifaki sokan bu efendiler olmayacak mı? Hangi fırkaya mensup olursa olsun, muhterem mebuslarımızdan rica eyleriz, kendilerini intihap etmekle haklarında itimat göstermiş olan milletin emniyetini suistimal ile üç beş kişinin oyuncağı olarak istifa etmesinler. Bu vicdansız bir hareket olur. Bugün millet İttihat, İtilâf Fırkası tanımıyor. Tekrar söylüyoruz, fırka istemiyoruz. Fırkayı memleketimizde adeta tefrika addediyoruz. Buna sebep olan üç beş kişiye diktatörlükleri, zulümleri, yanlış hareketleri ile memleketimizi felâkete sürükleyen Enver'lerden, Cemal'lerden, Talât'lardan ziyade lanet ediyoruz. Çünkü bu efendiler bilerek, akılları ererek ilimleriyle, irfanlarıyla memleketlerine fenalık ediyorlar. Kendilerini



büyüten, yetiştiren memleketleri namına insafa din kardeşleri namına davet ediyoruz.

8 Kânun-ı sanî 336

Anadolu Kadınları Müdafaa-i Vatan Cemiyeti

### VIII

*Anadolu Kadınları Müdafaa-i Vatan Cemiyeti Başkanı Melek Reşit imzasıyla, Halide Edip Hanıma çekilen ve Cemiyetin yapmak istediği bazı girişimler hakkında düşüncelerini sorup yardımını isteyen 8 Ocak 1920 tarihli telgraf:*

Dersaadet'te Hilâl-i Ahmer Kâtib-i Umumîsi Adnan Beyefendi vasıtasıyla  
Halide Edip Hanımefendiye takdim

Muhterem Türk kadını!

Anadolu Türk Kadınları Müdafaa-i Vatan Cemiyeti namiyle bir cemiyet teşkil eylediğimizi Heyet-i İdaremiz azasından Makbule Hanım vasıtasıyla size arz eylemiş ve nizamnamemizi, protestolarımızı havi İrade-i Milliye gazetesinin nüshalarını takdim eylemiştik. Şimdi de cemiyetimiz namına müracaat ediyoruz. Memleketini bihakkın seven güzide Türk hemşiremizin münevver fikirlerinden istifade etmek istiyoruz. Amerika ve Fransa Reisicumhurlarının madamları ile İngiltere ve İtalya Kraliçelerine ve Amerika Âyanına telgraf çekmek istiyoruz. Ve oralardaki kadın cemiyetlerine de telgrafla müracaat etmek fikrindeyiz. Bu düşüncelerimizi musîb buluyor musunuz? Ve hangi cemiyetlere müracaat edelim. İsimlerini bildirecek cevabınıza şiddetle intizâr eyler ve münevver fikirlerinizden bizleri daima istifade ettirmenizi istirham eyleriz. Hürmet ve tâzimlerimiz.

8 Kânun-ı sanî 336

Anadolu Kadınları Müdafaa-i Vatan Cemiyeti namına

Reisesi

Melek Reşit

### IX

*Anadolu Kadınları Müdafaa-i Vatan Cemiyetinin İzmir'in Yunanistan'a katılması hazırlıklarını protesto etmek üzere İtilâf Devletleri ve Amerika temsilcilerine çektiği 17 Ocak 1920 tarihli telgraf:*

Dersaadet'te Amerika, İngiltere, Fransa, İtalya mümessil-i siyasilikleri cânib-i âlisine

İzmir'in Yunanistan'a ilhaki maksadıyla istihzaratta bulunduğunu işittik. Azîm bir galeyân içinde Sivas'ın bütün kadınları toplanarak işbu

protestonamemizle milletlerin hukukunu temin için harp ettiğini söyleyen devletlerinize, milletlerinize hitap ediyoruz. Bu adaletsizliğe Türk milleti, hakkından başka bir şey istemeyen Türk milleti artık tahammül edemeyecek. İzmir, tarihen ve ırkan Türk olduğu gibi bugün de yarın da Türk olacaktır. Söz namustur. Biz Türkler öyle biliyoruz. İşte bu iman ile devletlerinizin, milletlerinizin sözlerine itimat ederek terk-i silâh eyledik. Ahd üzerine terk-i silâh eyleyen masum bir milletin boğazlanması canavarlıktır. Cihanın sulh ve müsâlemeti için harp ettiğini söyleyen medenî Avrupa, Amerika milletleri, devletleri tarihlerini bu derece şâibedâr etmekten korkmuyorlar? Günden güne artmakta olan bu zulümler, bu haksızlıklar karşısında değil erkeklerimiz, biz kadınlar bile buna inkıyat ve tahammül gösteremeyeceğiz. Biz Türkler artık bu sürüncemeli hayattan bıktık. Ya insanca yaşamak, yahut ölüm! Yaşamak bizim hakkımızdır. Ölüm ise katillerin bizi öldürmesi ile kabil olabilir. Bunu da medenî Avrupa, Amerika milletlerinden beklemiyoruz. Mütarekeden, bilhassa işgalden evvel İzmir'de asayiş yerinde, Müslümanlar sükûn içinde adaletli bir sulha intizar etmekte iken, bilasebep asayişin temini bahanesiyle İtilaf Devletleri namına yapılan bu haksız, adaletsiz işgalin mesuliyeti bütün vicdan-ı beşeri sızlatır. İzmir'de yapılan fecâyî, yağmagerlik, ihrak, taarruz, katliam, namusu ile iftihar eden zavallı Müslüman hemşirelerimizin namuslarının pâymal edilmesi, yapılan cinayetlerin hangi birini tadât edelim. Bu söylediklerimiz müttefikîn tahkik heyetinin itirafıyla da sabittir. Bu kadar fecâyî-i vahşiyâneye sebebiyet veren bu halin bütün şiddetiyle devam eylemekte bulunduğu bu an-ı mühimde milletin bu haksız işgallere, bu vahşi hunharlara karşı meşrû olarak başladığı mücadeleye daha şiddetle devam edeceği pek tabî olduğundan bu halin temadisi halinde memleketimizin kadın ve erkekten mürekkep bütün evlâdı bir kitle halinde lâzım gelen her türlü vesaitte başvurmağa mecbur kalacaktır. Ve bunun ise selâmet-i cihan için ne kadar tehlikeli olacağı düşünölmelidir. Bundan terettüp eden bütün mesuliyet doğrudan doğruya işgali takfir ve tertip edenlere râci olacaktır. Belki bir asır daha bütün milletler sulh ve sükûn göremeyecektir. Bunun müsebbipleri tarihten, azab-ı vicdanîden yakalarını nasıl kurtaracaklar? Bunu bütün milletler, devletler bilsinler ki Türkler, Anadolu'da ikinci bir Makedonya ihdasına asla müsaade etmeyeceklerdir. Medenî milletler birçok bîgünah kanların dökülmesine razı değilse bizleri bu galeyana sürükleyen, bütün milleti yeis ve eleme sokan bu sözlerin bir yalan olduğunu, böyle bir haksızlığın yapılamayacağını ispat için İzmir'i hemen bize iade etmelidirler. Hak ve adaletin icabı budur. Biz Türk kadınları kendimizi bu ümittten kurtaramıyoruz. Hürriyet ve adalet vaat eden devlet

ve milletlerinize bu hakikatleri siz anlatacaksınız, sizi anlatmağa tevki ediyoruz. Bu vesile ile ihtiramat-ı mahsusamızı takdim eder, icraat-ı âdilaneye serian intizar eyleriz Efendim.

17 Kânun-ı sanî 336

Anadolu Kadınları Müdafaa-i Vatan Cemiyeti

### X

*Anadolu Kadınları Müdafaa-i Vatan Cemiyetinin, Fransa Cumhurbaşkanı Poincaré'nin eşine ateşkes anlaşmasına güvenerek silahlarını bırakmış olan bir milletin uğradığı ağır saldırı ve haksızlıkların durdurulması ve anlaşmaların çizdiği sınırlar içindeki vatanın tümüyle Türklere teslim edilmesi yolunda eşini etkilemesi için çektiği 17 Ocak 1920 tarihli telgraf:*

Fransa Cumhuriyet-i Fahîmesi Reisi Mösyö Poincaré'nin zevce-i muhteremeleri Madam cenaplarına, Haşmetlü İngiltere, İtalya Kırالیçeleri Hazretlerine

Bugün Sivas'ın umum İslâm kadınları içtima ederek işbu telgrafname-mizle size rica ediyoruz. Kadın olmanız hasebiyle büyük bir şefkatle memlû olacağı tabii bulunan kalbinize müracaat ediyoruz. Milletimizi kurtaracak, bizi yaşatacak sulh istiyoruz. Bugün elimizde kalan memleketimizin müdafaası için erkeklerimizle beraber ölmeğe yemin eden biz Türk kadınları bu harbi istemedik. Yirminci asır medeniyetinde biz Türk kadınları harbi şekavet diye telakki ediyorduk. Esasen kadın, erkek bütün millet harp istemiyordu. Harbi isteyen millet değil, hükümet idi. Fakat araya ebedî düşmanımız Çarlık Rusya'sı girince millet de hükümetin arkasından yürüdü. Türk milleti Alman'la iştiraki ilminden ve irfanından istifade ettiği, evlâtlarını gönderip o memleketlerde tahsil ettirdiği Fransa'ya harp etmek için yapmadı. Hindistan gibi İslâmiyetin mecmâi bir memleketin hamisi olan İngiltere'ye harp etmek için de yapmadı. İtalya'ya olan intikamı ise unutmuştu. Çünkü Trablusgarp memleketinin müdafaasını İslâmiyete lâayık bir surette kendisi yapmıştı. Türkler Alman'larla iştiraki Çarlık Rusya'sı için yaptılar. Çünkü ebedî düşmanı olan Çarlığa Boğazlarını açamazlardı. Onun ile bir safta harp edemezlerdi. Türk milleti bu harbe hükümetin arkasından bu düşünce ile yürüdü. Haşmetmeap! Siz de anasınız. Bir ana olmak itibariyle sızlayan kalplerimizin elemelerini kendinizinkileriyle mukayese ederseniz ne kadar muztarip olduğumuzu hissedeceksiniz. Mütarekeden beri memleketimizin duçar olduğu taarruzat ve tecavüzat-ı hakşikenânenen müteessir olan biz Anadolu kadınları bütün

dünyaya hürriyet, adalet vaat eden zevçlerinize, milletlerinize memleketlerinizin mümessilleri vasıtasıyla müracaat ettik. Hakk-ı meşrûumuzun tanınmasını, yapılan haksızlıkların tamirini rica ettik. Vicdan-ı beşeri sızlatan, tarih-i milelde ender tesadüf olunan vekayi-i hazırayı protesto ettik. Ekseriyet-i azimesini Türk teşkil eden İzmir, Antalya, Maraş, Ayıntap, Urfa gibi vatanımızın en aziz aksâmının işgal altına alınması ahd üzerine silâhını bırakmış olan masum bir milletin boğazlandırılması, şeref ve namus ve haysiyetimizin paymal edilmesi, İzmir'de vahşi Yunanlıların milletimize yaptıkları zulümlere göz yumulması, Yunan vahşetinden kaçmış bugün karlar, çamurlar içinde aç, sefil, çıplak ölüm ile pençeleşmekte olan muhacirlerimizin yurtlarından cüda olarak süründürülmesi, zalim Yunanlıların elan İzmir'deki kardeşlerimizi imhaya çalıştıkları görüldüğü halde sükût edilmesi, İzmir'de Yunanlıların tadâdı gayr-ı kabil yaptıkları cinayetler müttefikîn heyetinin ittifakıyla da sabit olduğu halde bugün İzmir'in Yunanistan'a ilhak edileceğinden bahsolunması insaniyete, adalete tevafuk eder mi? Haşmetmeâp! Anadolu kadınları sizin âli vicdanınıza, pek müşfik olacağı tabî olan kadın kalbinize danışıyor. Cihana sulh ve müsâlemet temini için harp ettiğini söyleyen zevçlerinizin, milletlerinizin bu fecâyî karşısında sükût etmesi yakışır mı? Aziz Madamlar! Biz Türk kadınları tekrar sizden rica ediyoruz. Zevçlerinize hak ve adaleti kendilerinden isteyen bir kadın tahakkümü ile söyleyiniz. Biz âdil ve devamlı bir sulh istiyoruz. Bunun için mütarekenin imzalandığı gün elimizde olan memleketlerimizin her türlü müdahaleden azade olarak bilâ kayd ve şart bizim elimizde kalması lâzım gelir. Buna tavassut ediniz. Aziz Madamlar! Bize yapılan haksızlıkları düşününüz. Bunun tamiri için vicdanınızın emriyle hareket ediniz. Biz Anadolu kadınları sizin vicdanınızın emrine razıyız. Çünkü kadın kalbi haksızlığa razı olamaz, kadınların elleri gibi kalpleri de yumuşaktır. Madamlar! Zevçlerinizi ikaz edecek, bu yapılan haksızlıkları tamir ettirecek sizlersiniz. Anadolu'nun biz İslâm kadınları sizi bu vicdan vazifesine davet ediyoruz. Bu davete icabeti yine vicdanınıza terk ediyoruz. Memleketlerinin müdafaası yolunda evlâtlarını, kocalarını, kardeşlerini kaybeden Anadolu'nun gözleri yaşlı anaları, kızları, kardeşleri size hürmet ve tazimlerini yollar. Sadre şifa verecek icraatınıza, cevabınıza intizar eyliyoruz Efendim.

Kânun-ı sanî 336

Anadolu Kadınları Müdafaa-i Vatan Cemiyeti

## XI

*Anadolu Kadınları Müdafaa-i Vatan Cemiyetinin, Amerika Cumhurbaşkanı Wilson'un eşine, ortaya koyduğu ilkelere güvenerek teslim olan Türk milletine haklarının verilmesi yolunda eşini etkilemesi için çektiği 17 Ocak 1920 tarihli telgraf:*

Dersaadet'te Amerika Mümessil-i Siyasiliği Vasıtasıyla Amerika Reisicum-huru Wilson Cenaplarının Refika-i Muhteremeleri Madam Wilson Cenaplarına.

Aziz Madam!

Sivas'ın umum İslâm kadınları bugün içtima ederek işbu telgrafname-mizle pek müşfik olacağı tabii olan kalbinize, âlem-i insaniyete hizmet eden Amerika milletinin muhterem bir kadını sıfatıyla size müracaat ve istirhamda bulunuyoruz. Ve istirhamatımızı lâzımı veçhile kabul edeceğinizden biz Türk kadınları pek ümit vâriz. Sulh ve müsâlemet-i cihanın iade ve idamesi için Yenidünya'nın âlim, filozof, muallimi olarak tanıdığımız zevc-i muhtereminiz Mister Wilson tarafından vaz' ve ilân olunarak bütün millet ve akvâmın selâmet ve saadet-i âtiyesini temin edeceği ümidiyle herkes tarafından büyük bir memnuniyetle mazhar-ı hüsn-i kabul olan prensiplere biz Türkler de rabt-ı kalp ve izhâr-ı İtimat eylemiştik. Devletimizin İtilâf hükümetleri ile akdeylediği mütareke şeraitinin esaslarını Wilson prensipleri teşkil eder. Bugün hal-i mütarekede bulunduğumuz bedâhette iken ve henüz mütarekenamenin mürekkebi kurumamış iken maatteessüf bu prensiplerin hiçbirinin hükmüne riayet edilmediğini teessür ve teessüfle görüyoruz. İzmir'in Yunan'a, Adana, Ayıntap, Urfa, Maraş gibi sevgili topraklarımızın diğer devletlere işgal ettirildiğini müşahede eyledik. Bu işgallerin bütün milletlere temin-i hukuk edecek olan Wilson prensiplerine muvafık, hakikate mukarin olup olmadığı, bu prensiplerin vâzı olmak itibarıyla zevc-i muhtereminizden sormağa kendimizi haklı görerek bunun için de biz Anadolu Türk kadınları sizi tevkil ediyoruz. Hukukumuzu kendi hukukunuz gibi müdafaa edeceğinize de itimat ediyoruz. İlim ve irfanı, mevki-i siyâsîsi itibarıyla pek yüksek tanıdığımız zevc-i muhtereminizin herhalde bu haksızlıkları hüsn-i telakki etmeyeceklerini takdir ve tahmin ediyoruz. Fakat yalnız hüsn-i telakki etmemek kâfi değildir aziz Madam. Biz Türkler müşârünileyhin sözüne, söz ki namustur, namusuna, mevkiinin nüfûzuna itimat ederek mukadderatını Wilson prensiplerine terk etmiş olan koca bir milletiz. Bütün Türklerin hakkını vermesini kendilerinden talep ediyoruz. Ve talebe de salâhiyetimiz vardır. Wilson cenaplarının salâhiyettar bir lisan ile ilân ettikleri

prensiplerin hükmünü bilfiil icra ettirmeği kendileri deruhde buyurmalıdırlar. Aksi takdirde ya bütün millet ve akvâmı iğfal etmiş, yahut yapamayacağı şeyleri söyleyerek mevki-i acze düşmüş olmaları iktiza eder ki Amerika Cumhuriyet-i fahîmesinin reis-i muhteremi için bu iki şıkkı da biz Türk milleti asla lââyık görmeyiz. Binaenaleyh bu harbe kendi arzusu ile girmeyen ve hükümetin arzusuna da ebedî düşmanımız olan Çarlık Rusya'sına kapılarını açmamak için tebaiyyet eden ve ancak bu düşünce ile Alman iştirakini kabul eden Türk milletinin harpte evlâtlarını, kocalarını, kardeşlerini, babalarını kaybeden gözleri yaşlı kadınları bu prensipler dairesinde hukukumuzun muhafazasını yine sizin vasitanızla zevc-i muhtereminizden, Amerika hükümet-i âdilesinden rica ve büyük yardımınıza intizar eyler ve namütenahi hürmetlerimizin kabulünü ayrıca istirham eyleriz.

17 Kânun-ı sanî 336

Anadolu Kadınları Müdafaa-i Vatan Cemiyeti

## XII

*Anadolu Kadınları Müdafaa-i Vatan Cemiyetinin, Wilson ilkelerinin memleketimizin için de uygulanmasını sağlaması için Amerika Ayanına çektiği 17 Ocak 1920 tarihli telgraf:*

Dersaadet'te Amerika Mümessil-i Siyasîliği Vasıtasıyla Muhterem Amerika Ayanına

Sivas'ın umum İslâm kadınları bugün içtima ederek işbu telgrafname-mizle âlem-i insaniyete ve hakikate yardım ettiğine kani olduğumuz Amerika milletinin muhterem Ayanına hitap ediyoruz. Sulh ve müdâlemet-i cihanın iade ve idamesi için Yenidünya'nın âlim filozof olan muhterem Reiscumhurunuzun vaz' ve ilan ettiği Wilson prensiplerini siz Amerika Ayanı alkışladıktan sonra bugün o prensiplere riayet edilmediğini işittiğiniz ve gördüğünüz halde nasıl sükût edebiliyorsunuz? Cereyan-ı umumîye kapılarak hükümetimizin girmiş olduğu harpten bu prensiplere rabt-ı kalp ederek çıkan ve akdeylediğimiz mütarekenin bütün esaslarını Wilson prensipleri teşkil ettiği halde bunun hükmüne riayet edilmediğini teessürle, teessüfle gören, İzmir, Adana, Maraş, Ayıntap, Urfa gibi sevgili topraklarımızın haksız işgalleri karşısında mütehayyir kalan, şimdi de sevgili İzmir'imizin Yunanistan'a ilhak edileceğini işitmek felâketine uğrayan biz Anadolu kadınları, bu hakşikenâne tecavüze nasıl sükût ettiğinizi sormaya kendimizi salâhiyettar görüyoruz. Vicdan-ı beşeri sızlatan, bilhassa

Amerika tarihini pek ziyade şaibedâr edecek olan bu badire-i uzmanın önüne geçecek yine Amerika milleti, yani sizsiniz. Wilson prensiplerini alkışlayarak kabul edip de, şimdi de bunların infazını temin edememekle ne yapmış oluyorsunuz? Muhterem Ayan, düşününüz, bütün mîlel ve akvâmı iğfal etmiş, yahut yapamayacağınız şeyleri söyleyerek muhterem Amerika milletinin o büyük mevkiini acze düşürmüş oluyorsunuz. Biz Türkler bu iki şıkkı da harbi müttefiklere kazandıрмаğa sebep-i müstakil olan kuvvetli Amerika Devleti, milleti için muvafık görmemekteyiz. Akdeylediğimiz mütarekenamenin mürekkebi kurumadan yapılan haksızlıkların önüne geçmek, Wilson prensiplerinin vâzı memleketiniz olmak itibariyle vicdanî vazifenizdir. Biz Anadolu Türk kadınları sizi bu vazifeye davet ediyoruz. Muhterem Ayan, bu haksızlığı tamir etmeğe, esaslı bir sulh vücuda getirmeğe hemen tevessül edeceğinizi pek ziyade ümit ediyoruz. Ve bu düşünce ile size müracaat ettik. Esaslı ve devamlı bir sulh için mütareke imzalandığı gün elimizde kalan memleketlerimizin bilâ kayd u şart bize teslimi lâzım gelir. Eğer ümidimiz bir serap olur da bu sulhu bize temin etmezseniz memleketimizin kadın ve erkeklerinden mürekkep bütün evlâdı bir kitle halinde her türlü vesaiti kullanmağa mecbur kalacaktır. Bu ise sulh ve selâmet-i cihan için ne kadar tehlikeler tevlit edeceğini ve bu felâketin en büyük mesuliyeti de Müttefiklere yardım eden, Wilson prensiplerini ortaya koyan ve tatbik ettiremeyen Amerika milletine râci olacağını düşününüz. Belki bir asır daha bütün milletler sulh ve sükûn yüzü görmeyecekler. Fakat öyle ümit ediyoruz ki hür ve medenî Amerika milletinin muhterem Ayanı hak ve adalet icabatını hemen ifaya müsaraat edecekler, bütün milletleri bu badire-i uzmadan kurtaracaklardır. Bu emniyye ile umum Türk kadınları ihtiramat-ı mahsusamızı takdim ediyor ve icraat-ı âdilânenize intizar eyliyoruz.

17 Kânun-ı sanî 336

Anadolu Kadınları Müdafaa-i Vatan Cemiyeti

### XIII

*Anadolu Kadınları Müdafaa-i Vatan Cemiyetinin, Fransızlarla Ermenilerin Maraş'ta yaptıkları vahşiliklerin önüne geçilmesi için gerekli girişimlerde bulunmasını Sadrazamlık ve İçişleri Bakanlarından isteyen 1 Şubat 1920 tarihli telgrafi:*

Huzur-ı Sâmi-i Sadaretpenâhîye Dahiliye Nezaret-i Celilesine

Sivas'ın umum İslâm kadınları bugün yine içtima ederek Maraş'ta Fransızlarla Ermenilerin birleşerek oradaki din kardeşlerimizi memleketlerinin içerisinde top, mitralyöz ateşleri arasında öldürmelerini Mümessiller

vasıtasıyla protesto ettik. Erkeklerimiz değil, kadınlarımız bile artık bu adaletsizliğe tahammül edemeyeceğiz. Bıçak kemiğe dayandı. Türklere iki yol vardır: Ya şerefle yaşamak, ya namusuyla ölmek. Üçüncü bir yol bilemiyoruz. Maraş bugün Sivas'ın bir ayağıdır. Aramızda dört günlük mesafe vardır. Bizim ayağımız kesilirken onun acısını duymayacak kadar hissiz bir millet değiliz. Türk milletine, şimdiye kadar şaniyla, şerefiyle yaşayan Türk milletine Mütarekeden beri vurulan darbeler pek fazla oldu. En nihayet Maraş'taki bî-günah kardeşlerimizin öldürülmesine tahammül edemeyeceğiz ve edemeyeceğimizi muhterem valimize de söyledik. Hatırı için birkaç gün sabrediyoruz. Erkeklerimizle beraber Maraş'taki din kardeşlerimizi kurtarmak için biz de gideceğiz. Anadolu kadınları memleketlerinin müdafaası için erkeklerimizle olmağa yemin ettik. Bu haksız işgallerin önüne siyasetle geçemeyecekseniz söyleyiniz, biz başımızın çaresini kendimiz görelim. Türk ve Müslümanlığın şeref ve haysiyeti namına size yalvarıyoruz. Bizi mutmain edecek cevap veriniz. Maraş'taki din kardeşlerimizi kurtarınız. Sözle değil, fiiliyatıyla gösteriniz. Muhterem kabine reisimiz ve dahiliye nazırımız, zat-ı devletlerinizden hürmet ve tazizlerle istirham ediyoruz.

1 Şubat 336

Anadolu Kadınları Müdafaa-i Vatan Cemiyeti

#### XIV

*Anadolu Kadınları Müdafaa-i Vatan Cemiyetinin, Maraş'ta Fransızlarla Ermenilerce girilen insanlık dışı davranışları Amerika, İngiltere, Fransa ve İtalya siyaset temsilcileri nezdinde protesto eden 1 Şubat 1920 tarihli telgrafı:*

Dersaadet'te Amerika, İngiltere, Fransa  
İtalya Muhterem Mümessil-i Siyasilikleri  
Cânib-i Âlisine

Sivas'ın umum İslâm kadınları bugün yine toplanarak bu protestonamemizle milletlerin hukukunu temin için harp ettiğini söyleyen medenî tanıdığımız milletlerinize, devletlerinize hitap ediyoruz. Artık yapılan adaletsizlikler tahammül-fersâ dereceye geldi. Müslüman milleti kimsenin hukukuna tecavüz etmediği gibi kimsenin de kendi hukukuna tecavüz etmesine asla razı olamaz. Türkler artık zilletle yaşamaktansa şerefle ölmeyi ve ölümlerinde de kendini öldürmek isteyenlerden birçoğklarını her halde beraber götüreceklerini söylemek mecburiyetinde kalıyorlar. Bunlardan terettüp edecek mesuliyet medenî tanınan millet ve devletlerinize aittir. Çünkü Müslümanların sabrını, sükûnunu bırakmıyor-



sunuz. Sizlerin sözüne ve sözün namus olduğuna iman eden Türkler kılıncılarını terk ile mütareke imzaladılar. Mütareke şerâitine asla riayet etmediniz. Her gün zavallı milletimize bir darbe vurdunuz. İzmir, Adana, Urfa, Ayıntap'ın haksız işgalleri bu defa da Fransızların Ermenilerle birleşerek Maraş'a tecavüzü, zavallı dindaşlarımızın memleketleri içerisinde mitralyöz, top ateşleri arasında öldürülmesi medeniyete tevafuk ediyor mu? Lütfen söyleyiniz. Mitralyöz, top ateşlerine karşı tek silâhlarıyla ve yahut turnaklarıyla arslanlar gibi müdafaa ederek şerefle ölen Maraşlı kardeşlerimizi biz tarihin parlak sahifelerine defnediyoruz. Fakat siz bu şaibeli sahifeleri tarihinize kaydettirdiğinizden dolayı sizi telin edecek nesli-âtinizden korkmuyor musunuz? Adalet, adalet; adalet-i ilâhiye er geç tezahür edecek, dökülen masum kanların hesabını sizden soracaktır. Bu hallerin selâmet-i cihan için ne kadar tehlikeli olacağını hemen düşününüz. Bu haksız işgallere nihayet veriniz. Âlem-i insaniyet namına Türk kadınları sizi bu vazifeye davet ediyoruz. Bu haklı istirhamâtımızı isâf ettirirsiniz emniyesiyle muhterem Mümessiller size istirhamâtımızı yolluyoruz.

1 Şubat 336

Anadolu Kadınları Müdafaa-i Vatan Cemiyeti

## XV

*Anadolu Kadınları Müdafaa-i Vatan Cemiyetinin, İstanbul'da yeniden toplanan Mebuslar ve Ayan Meclislerine, yurt içi ve yurt dışı bütün sorunlarda ulusal çıkarlara uygun bir yol tutarlarsa halkın güvenini kazanacaklarını ve destekleneceklerini bildiren 21 Şubat 1920 tarihli mesajı:*

Dersaadet'te Heyet-i Muhtereme-i Ayana  
Dersaadet'te Heyet-i Muhtereme-i Mebusana

Mondros Mütarekesinin imzasından bir müddet sonra feshedilen ve fakat müddet-i kanuniye-i muayyenesinde içtimaa davet olunmayan Osmanlı kuvve-i teşriyyesi bugün hâkimiyet-i milliyenin kuvvetiyle yine vazife-i meşrûtasına başlamış bulunuyor. Yukarıda işaret eylediğimiz fasıla-i meşrutiyette zimâm-ı idareyi deruhde eden heyet-i vükelânın milleti bir istibdâd-ı mutlakiyete sevk etmekte olduğu görülmesi üzerine hükümet-i meşrûtayı muhafazaya azim ve kadir bulunan Türkler en yüksek saday-ı haklarıyla Osmanlı hükümetinin bir idare-i meşrûta altında ancak yaşayabileceğini, Avrupa ve Amerika dahi bu suret-i idareye yanaşmak istemeyen vükelâyâ anlatmış ve maksad-ı meşrûunu bugün sizleri vazife başında görmekte bahtiyar olarak istihsal eylemiştir. Cemiyetimiz işte o

fasıla-i meşrutiyette bir mevcudiyet-i meşrutiyet olarak faaliyete başlamış bulunuyordu. Ve fakat bugün o meşrutiyetin erkân-ı aslîsi bulunan vükelay-ı millet vazifeleri başına geçtiğinden cemiyetimiz hayat-ı meşrutiyet-i hükümetten artık emin kalmış ve azmini hükümet-i meşrutanın kendisine vuku bulacak emr-i teklifi icraya hasretmiştir. Heyet-i muhteremeleri böyle bir iman ve azm-i kavî ile mücehhez ahaliye itimat ve istinat ederek şu vahim dakikalarda ahaliye sükûnet ve inşirah bahşedecek icraatta bulunarak ve birtakım ihtirasat-ı şahsiyeye kapılarak zıddiyet ve münakaşa ile vakit geçirmeyerek itimad-ı millîye lââyık bulunduğunuzu bize göstereceksiniz. Cemiyetimiz: 1- Millî felâketimizi mucip olan eşhasın, 2- Felâket-i milliyenin temadisine bâdî olanların, 3- Elan fukaray-ı ahalinin kanını emen muhtekirlerin bir an evvel tecziyesi icap edip kavânîn-i adalete teslimine ahalinin muntazır kalmış bulunduğunu heyet-i muhteremelerine arz eder. Adalet-i mutlaka cenâb-ı hakka mahsustur. Fakat heyât-ı teşriiyemiz kuvve-i icraiye üzerindeki haklarıyla bu adalet-i mutlakının etrafından ayrılmamalıdır. Şu âmâl-i millîyeye ilaveten sulhumuzun akdi zamanın tekarrübü münasebetiyle cemiyetimiz sulh hakkındaki nokta-i nazarını ber vech-i âtî heyet-i muhteremelerine arz ve tafsil etmeyi milletin pek meşrû bir hakkı ve cemiyete düşen bir vecibe olduğunu derk eyler. Şöyle ki:

Cemiyetimizin nizamname-i esasîsinde de sarahaten mestûr olduğu üzere mütarekenamenin hîn-i imzasında Devlet-i Osmaniye'nin taht-ı hâkimiyet ve idaresinde bulunan memleketler Osmanlı mülküdür, Osmanlı milletinin malıdır. Tarih-i imzadan sonra hangi hükümet tarafından olursa olsun vâki olan işgaller kavâid-i harbiyyeye, hukuk-ı beynel milele tamamen mugayirdir. Binâenaleyh fuzulîdir, haksızdır, zalimânedir. Cemiyetimiz bu işgalleri Düvel-i İtilâfiye mümessillerine karşı mükerreren protesto eylediği gibi ref'ine kadar da protestodan geri durmayacaktır. Sulhumuzun esnay-ı müzakeresinde Osmanlı milletinin mesele-i hayatiyesi olan bu esasa mugayir olan hiçbir şey kabul edilmemesini ve aksi halde daha birçok seneler sulh ve müsâlemeti âlemin teessüs edemeyeceğini nazar-ı dikkat ve hamîyyetinize arz ile beraber hükümetimizin de nokta-i nazarına muvafık olduğunu zannettiğimiz şu talebimize tekmil mevcudiyetinizle zahir olmanızı kuvve-i teşriiyemizden istirham ve ihtiramât-ı mahsusamızı takdim eyleriz Efendim.

21 Şubat 336

Sivas Anadolu Kadınları  
Müdafaa-i Vatan Cemiyeti

## XVI

*Anadolu Kadınları Müdafaa-i Vatan Cemiyeti üyelerinin imzaları ile İstanbul'da İtilâf Devletleri temsilcilerine yollanan, İstanbul'un işgalini protesto eden 27 Mart 1920 tarihli yazı*

Antalya'da İtalya Mümessili Vasıtasıyla  
İstanbul'da Düvel-i İtilâfiye Mümessillerine  
Samsun Vasıtasıyla İngiliz Mümessiline  
Maraş Vasıtasıyla General Gouraud'ya

Memleketlerinin her gün bir kıymetli parçasının işgaline tahammül edemeyen ve edemeyeceklerini müteaddit defalar söyleyen ve bu uğurda kanlarının son damlasını akıtmağa ahd u peymân eden kadın ve erkekten mürekkep bir kitle halinde bulunan bütün -Anadolu'nun Türk ve Müslümanları, en nihayet payitahtlarının işgali, padişahlarının mahsûriyeti, dindaşlarının yirminci asr-ı medeniyette değil kurûn-i vustâda bile yapılamayacak hakaretlere marûz kalması ve hatta dinimizin asla müsaade etmeyeceği bir surette yatak odalarına kadar girilerek memleketin en kıymetli evlâtlarının harîm-i ismetinden caniler gibi ellerine kelepçe vurularak ve zevceleri dövülerek, yani yirminci asr-ı medeniyette kadınlara da taarruz olunarak götürülmesi, Millet Meclisinin içine süngülerle girilerek azasının cebren tevkifi felâketi karşısında kaldık. Türk milleti buna asla rıza göstermeyecektir, emin olunuz. Eğer maksat Türk milletini boğmak, öldürmek, tamamen imha etmek ise bu gayr-ı mümkündür. Çünkü hiçbir millet tamamen öldürülemez. Her gün bahsettiğiniz medeniyete, hak ve adalete avdet ediniz. Ancak bir eşkıya çetesinin yapabileceği bu hakşikenliklere nihayet veriniz. Türkler hiçbir zaman arzuunuza münkat olmayacaklardır. Türklerin ancak Halife-i zî-şanları başlarında olduğu halde yaşamak istediklerini ve yaşamak için muhafaza-i vahdetle felâketlere göğüs gererek mücadele edeceğini ve bin üçyüz küsur senelik anane-i diniye ve tarihiyesinin İtilâf Devletlerince derpîş ve takdir olunmayarak İngilizlere İstanbul işgaline müsaade edip devletin, milletin istinatgâhı bulunan Saltanat ve Hilâfeti hedme ve Anadolu'nun başını koparmağa meydan vermeleri, emin olunuz ki vahdet-i milliyeyi tahkim ve tarsin gibi bizce pek büyük bir faydayı intaç eylemiştir. İngilizlerin gayr-ı meşrû ve tarih ile âlem-i İslâmiyete bir darbe olan İstanbul işgaliyle şu son harekât-ı nâ-layıyayı ve onlara müsaade edenleri cemiyetimiz bilumum âlem-i medeniyete karşı alenen protesto eyler.

27 Mart 336

Anadolu Kadınları Müdafaa-i Vatan Cemiyeti

Kâtibe-i Mesulesi  
Şefika Kemal

Reise-i Sâniyesi  
Samiye Tevfik

Reise-i Ulâsı  
Melek Reşit

Heyet-i İdare azasından  
Rahmi Bey refikası Nuriye

Heyet-i İdare azasından  
Hamdi Bey refikası Nuriye

Veznedarı Nasuh Zade  
Emine

Heyet-i İdare azasından Muhsin Paşazâde  
Meşhude

Heyet-i İdare azasından Nasuhzâde  
Sezai Efendi refikası  
Şerife

Heyet-i İdare azasından  
Türkeşzade Ömer Efendi refikası  
Ferruh

Heyet-i İdare azasından İstinaf  
müddeiiumisi Bey refikası  
Neyyire Ziya

Heyet-i İdare azasından  
Bayraktarzade Nafia Sermühendisi Bey  
refikası Emine Emin

Heyet-i İdare azasından Darüleytâm  
müdiresi  
Makbule Zelifa Rıza

Heyet-i İdare azasından sabık  
polis müdürü Bey refikası  
Müşfika Kamer

Heyet-i İdare azasından Biçki Salonu  
Müdiresi Tacürricâl Ali

Heyet-i İdare azasından Kolordu  
sertabibi Bey refikası Behire Nuri

Heyet-i İdare azasından Telgraf  
başmüdürü Bey refikası  
Memduha Lütfi

Aza: Emirbeyzade Emir Paşa  
refikası Hatice

Aza: Baytarzâde Hakkı Bey refikası  
Nakîme

Aza: Belediye tabibi İlyaszade  
Ziya Bey refikası Huriye

Aza: Mukabilzâde Hayriye

Aza: Küçükağazade Raif Bey  
Kerimesi Belkis

Aza: Başçavuşzâde Dr. Remzi  
Bey refikası Kevser Azmi

Aza: Orman Müdürü Sabit Bey  
refikası Nasriye

Aza: İstinaf azası Hafız Efendi  
refikası Şahver

Aza: Binbaşı Mehmet Ali Bey  
refikası Münevver

Aza: İstinaf azası Avni Bey  
kerimesi Şayan

Aza: İstinaf Ceza Reisi Bey  
refikası Hicaze

Aza: Sulh Hâkimi Beyin  
refikası Ülfet

Aza: Serbaytar Binbaşı Ali  
Rıza Bey refikası Feriha

Aza: Merhum kondüktör Şükrü  
Efendi haremî Ayşe

Aza: İnas Mektebi başmuallimesi  
Fatma Feriha

Aza: Sabuncuzade Osman Efendi  
kerimesi Kadriye

Aza: Ziraat Bank. Müdürü Bey  
refikası Habibe

Aza: Eşraftan Müezzinzâde  
refikası Râbia

Aza: Maarif Müdürü Bey  
refikası Fetânet

Aza: Şube mühendis  
Beyin refikası Nafize

Aza: Sıhhiye Md. Bey  
refikası Şaziye

Aza: Tüccardan Habibzâde  
Hacı Sabri Efendi haremî  
Şerife

Aza: Küçükağazade refikası  
Refika

Aza: Abdi Efendizade refikası  
Fethiye

Aza: Gülhaşzade refikası  
Sâniye

Aza: Muhasebe-i Hususiye Müdürü  
refikası Şefika

Aza: Şükrizade refikası  
Zinet

Aza: Emirpaşa Efendizade  
Nâile

Aza: Pirtälazzade Ziya Efendi  
refikası Hayriye

Aza: Hacı Ebubekirzade Osman  
Efendi refikası Fatma

Aza: Kâhya Emin oğullarından Halis  
Turgut Bey refikası Natife

Aza: Sığircızade Hayri Efendi  
refikası Latife

THE ROLE OF THE ANATOLIAN WOMENS SOCIETY  
FOR THE PROTECTION OF THE HOMELAND IN THE WAR OF  
NATIONAL INDEPENDENCE

(Summary)

This article presents the texts of the messages of protest sent by the Anatolian Women's Society for the Protection of the Homeland, to the Ottoman ruler, the Istanbul Government and the representatives of foreign powers during the War of National Liberation.